

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
на засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
“_____” _____ 20__ р.
Протокол № _____
Голова Вченої ради, ректор
акад. Андрущенко В.П.

Логопедичні технології

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
варіативної навчальної дисципліни
(за вибором університету)

Освітнього рівня бакалавр
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Галузь знань 01 Освіта

(шифр і назва напрямку)
спеціальності Дошкільна освіта
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПІ)

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доктор психологічних наук, професор кафедри логопедії та логопсихології Шульженко Д.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії та логопсихології Геращенко С.І.

Рецензенти :

Обговорено та рекомендовано до видання Президією Науково-методичної комісії з напрямку підготовки

(шифр і назва напрямку)

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол № __

Голова НМР _____

(підпис)

(Прізвище, ініціали)

I. Пояснювальна записка

Програма вивчення навчальної дисципліни «Логопедичні технології» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки..

Предметом навчальної дисципліни є вивчення сутності закономірностей порушень корекції мовлення дітей дошкільного віку.

Міждисциплінарні зв'язки:

1. Логопедія.
1. Логопедія з практикумом
2. Корекційна педагогіка
3. Психопатологія та клінічні основи мовленнєвих порушень
4. Історія корекційної педагогіки
6. Дошкільна педагогіка
7. Дитяча психологія
8. Спеціальна психологія

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Логопедичні технології» є ознайомити студентів з практичними аспектами актуальних питань логопедії, з організаційно-методичними моделями діагностичної і корекційно-розвивальної, реабілітаційної роботи в закладах для дітей дошкільного віку.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Логопедичні технології» є:

- забезпечити засвоєння студентами теоретично і методично значущих питань, що визначають організацію і проведення логопедичних занять;
- ознайомити студентів з організацією індивідуальної роботи у логопедичних групах дитячого саду, поліклініках, дошкільних логопедичних пунктах;
- навчити студентів основам застосування технологій і методик обстеження дітей та визначення рівня їх готовності до проведення фронтальних та індивідуальних логопедичних занять;
- забезпечити засвоєння студентами теоретично і методично значущих питань, що визначають організацію і проведення логопедичного обстеження;

- ознайомити студентів з організацією діагностичної та корекційної роботи логопеда в дошкільних закладах;

- навчити студентів основам застосування технологій і методик обстеження дітей та визначення рівня їх готовності до проведення фронтальних та індивідуальних логопедичних занять.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<i>Знати</i> онтогенетичний розвиток мовленнєвої діяльності і етіологію, механізм та патогенез мовленнєвих порушень. <i>Вміти</i> аналізувати і узагальнювати донні медичної і психолого-педагогічної документації.	Базові знання фундаментальних положень і прикладних аспектів у галузі корекційної педагогіки, загальної, вікової та педагогічної спеціальної психології, основ генетики, анатомії, фізіології, патології дітей з психофізичними вадами, невропатології, психопатології, клінічних основ мовленнєвих та інтелектуальних порушень; адаптації та соціалізації осіб з психофізичними порушеннями; здатність використовувати професійні знання в процесі вибору та застосування різних форм організації навчання у дошкільних закладах освіти.
2.	<i>Знати</i> логопедичні технології обстеження осіб з різними мовленнєвими порушеннями; володіти методами консультативної і профілактичної роботи. <i>Вміти</i> проводити логопедичне обстеження дошкільників з різними психофізичними порушеннями; добирати методики логопедичного обстеження з урахуванням психофізичного, комунікативно-мовленнєвого і особистісного статусу осіб з мовленнєвими порушеннями.	Базові уявлення про складну структуру дефекту, наявність вторинних відхилень у психічному розвитку дитини з різними психофізичними та інтелектуальними порушеннями; про біосоціальні процеси компенсації, розвиток компенсаторних механізмів аналітико-синтетичної діяльності мислення та мовлення у дітей з психофізичними та інтелектуальними порушеннями.
	<i>Знати</i> систему і структуру організації логопедичної роботи в освітніх закладах та закладах охорони здоров'я. <i>Вміти</i> аналізувати і узагальнювати дані медичної і психолого-педагогічної документації;	Базові знання науково-методичних основ організації навчально-виховного процесу, форм, методів, прийомів та засобів навчання і виховання у дошкільних закладах; базові знання про особливості реалізації індивідуального та

	<p>добирати методики логопедичного впливу з урахуванням психофізичного мовленнєвого і особистісного статусу осіб з різними психофізичними, мовленнєвими та інтелектуальними порушеннями.</p>	<p>диференційованого підходів у спеціальних закладах освіти; здатність до реалізації цілеспрямованого педагогічного впливу у процесі виховання осіб з вадами зору різних вікових категорій з метою забезпечення гармонійного розвитку їхньої особистості; базові знання у галузі основ медичної, психологічної, педагогічної реабілітації осіб з інтелектуальними порушеннями, про організацію психологічної допомоги дітям та дорослим, які мають мовленнєві та інтелектуальні порушення; здатність використовувати професійні знання та вміння в процесі навчання дітей з мовленнєвими порушеннями; здійснення корекційно-компенсаторного впливу на формування знань, навичок та умінь у дітей з мовленнєвими порушеннями.</p>
--	--	--

II. Примірний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 56 аудиторних годин.

№ модуля	Назви модулів	Кредити	Кількість годин						
			Всього	Самостійна робота	Аудиторних	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні
	Модуль I. Завдання і зміст логопедичної роботи при ФФНМ і ЗНМ		30		30	20	10	-	-

1.	Клініко-психологічні основи становлення та розвитку логопедичних технологій подолання мовленнєвих порушень у дітей. Етіологія та патогенез порушень мовлення.					4	2		
	Напрями логопедичної роботи з дітьми, що мають фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення. Розробка індивідуальних корекційно-розвивальних програм.					6	2		
2.	Формулювання завдань індивідуального заняття відповідно до провідними напрямками роботи. Принципи відбору мовного і дидактичного матеріалу.					4	2		
3.	Особливості психо-мовленнєвого розвитку дітей з ЗНМ. Специфіка формування всіх компонентів мовлення при ЗНМ. Формування мовленнєвої компетентності дітей з ЗНМ.					2	2		
4.	Корекційна робота з подолання вад звуковимови					4	2		
Модуль II. Особливості логопедичної роботи при тяжких порушеннях мовлення			26			16	10		
1.	Диференційна діагностика немовленнєвих дітей. Логопедичне обстеження немовленнєвих дітей. Етапи, завдання і прийоми логопедичної роботи з немовленнєвими дітьми.					8	6		

2.	Теоретичні основи відновлювального навчання при афазіях. Подолання афазій у дітей і підлітків. Специфіка корекційно-відновлювального навчання при різних формах афазій. Організація логопедичної роботи при афазіях.					8	4		
Усього				26		16	10		

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Модуль I. Технології логопедичного обстеження осіб з різними мовленнєвими порушеннями. Корекційна робота.

Тема 1. Теоретико-методологічні основи логотехнологій.

Історія становлення логопедії, логопсихології та логодидактики.

Л.С. Виготський і О.Р. Лурія про співвідношення мовлення та мислення у структурі психіки людини. Внесок українських учених в розвиток теорії і практики подолання мовленнєвих порушень у дітей: Євгенія Соботович, Марія Савченко, Марія Шеремет, Валентина Тарасун.

Тема 2. Етапи проведення логопедичної методики корекції звуковимови.

Підготовчий етап. Формування правильної артикуляції звуку. Автоматизація звуків. Диференціація звуків. Введення звуку у зв'язне мовлення. Фонетичний підхід до подолання порушень звуковимови. Розвиток фонематичного сприймання.

Тема 3. Методи і принципи проведення логопедичного обстеження при різних мовленнєвих порушеннях.

Поняття про мовленнєвий розвиток як основний чинник розвитку особистості. Визначення мовленнєвого дизонтогенезу. Сутність понять «порушення мовлення», «тяжкі порушення мовлення», «затримка мовленнєвого розвитку», «системні порушення мовлення» їх основні характеристики. Сутність логопедичного обстеження. Методи, прийоми і технології проведення. Етапність проведення логопедичного обстеження.

Тема 2. Визначення стану немовленнєвих процесів. Специфіка проведення логопедичного обстеження в дошкільних установах. Характеристика немовленнєвих процесів. Визначення сутності поняття немовленнєві процеси та особливості їх формування при нормальному та дизонтогенетичному розвитку. Функції і обов'язки шкільної ПМПК. Завдання і зміст роботи логопеда в шкільній ПМПК. Основні вимоги до проведення обстеження логопедом в шкільній ПМПК.

Тема 3. Прийоми і методика диференційного діагностування мовленнєвих порушень у дітей з системними порушеннями мовлення. Характеристика мовленнєвого розвитку осіб з різними психофізичними порушеннями та при розумовій відсталості. Характеристика системних мовленнєвих порушень та особливості їх діагностування. Основні критерії диференційованого діагностування при розумовій відсталості.

Модуль II. Сучасні логопедичні технології

Тема 1. Технологія корекції звуковимови. Технологія розвитку артикуляційної моторики. Технологія розвитку фонематичних процесів. Особливості становлення фонетичної сторони мовлення. Анатомо-фізіологічні основи звуковимови. Психофізіологічний аспект формування артикуляції. Вікова періодизація формування звуковимовної сторони мовлення.

Тема 2. Технологія розвитку лексико-граматичних компонентів мовлення. Технологія розвитку зв'язного мовлення. Лексико-граматична сторона мовлення як компонент мовної системи. Специфіка, вимоги і методологія формування і розвитку лексико-граматичної системи при різних мовленнєвих порушеннях. Методи, принципи і прийоми формування і розвитку лексико-граматичної сторони мовлення у дітей з різними психофізичними порушеннями. Визначення поняття «зв'язне мовлення». Сучасні технології розвитку зв'язного мовлення.

Тема 3. Особливості та корекція мовлення у аутичних дітей. Логопедичні та психокорекційні технології формування трьох компонентів мовлення. Методики формування мовлення у немовленнєвих дітей. Метод ПЕКСів.

Особливості особистісної взаємодії логопеда та вихователя з аутичною дитиною в дошкільному закладі.

Тема 4. Корекційна логопедична робота в дошкільному віці. Дислалія. Особливості обстеження дітей із дизартричними порушеннями. Особливості відновлювальної роботи з дітьми з дизартричними порушеннями. Зміст та методика логопедичної роботи з дошкільниками із стертими формами дизартрії. Засоби та інструменти логопедичних технологій. Технології альтернативної комунікації в логопедії. Основні форми ринолалії та їх корекція. Логокорекційна робота з подолання ринолалії.

Тема 5. Класифікація алалії. Логопедичне обстеження дітей із алалією. Диференціальна діагностика алалії та інших порушень психофізичного розвитку. Організація логопедичної роботи з подолання алалії. Особливості логопедичної роботи з подолання моторної алалії. Особливості логопедичної роботи з подолання сенсорної алалії. Класифікація афазій. Класифікація афазії О.Р. Лурія. Обстеження хворого на афазію. Основи відновлювального навчання при афазії. Логоритмічні технології.

Тема 6. Музикотерапевтичні технології в логопедії. Особливості відновлювального навчання при різних формах афазії. Особливості відновлення мовлення при акустико-гностичній сенсорній афазії. Особливості відновлення мовлення при акустико-мнестичній афазії. Особливості відновлення мовлення при семантичній афазії. Особливості відновлення мовлення при аферентній моторній афазії. Логопедичні технології з корекції порушень голосу у дітей. Особливості відновлення мовлення при динамічній афазії. Психолінгвістичні аспекти загального недорозвинення мовлення. Рівні ЗНМ. Диференціальна діагностика загального недорозвитку мовлення. Диференціальна діагностика немовленнєвих дітей. Методика корекційно-педагогічної роботи при ЗНМ.

Тема 7. Класифікація заїкання. Психологічні особливості дітей із заїканням. Клінічне і психологічне обстеження дітей із заїканням. Сучасні методики та технології подолання заїкання. Профілактика та превентивна корекція заїкання. Логопедичні технології усунення заїкання. Альтернативні фізіотерапевтичні методики подолання заїкання. Класифікація мовленнєвих

порушень у аутичних дітей за Д.І. Шульженко. Характеристика методу піктограм. Логопедичні та психокорекційні технології формування мовлення у аутичних дітей дошкільного віку.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Заходи з модульного контролю проводяться по завершенню вивчення навчального матеріалу даного модуля.

Засоби діагностики успішності навчання:

- завдання для практичних занять: презентації, доповіді, реферати, Індивідуальне спілкування викладача з студентом через комп'ютерні технології, написання звітів про виконання самостійного завдання,
- індивідуальні завдання: тести, аналітичні опрацювання моделей мовлення дітей, характеристика та письмовий аналіз науково-практичних статей на тему логопедичних технологій,
- теми для розробки опорних конспектів,
- комплексна контрольна робота,
- питання до **екзамену**.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

1. Поняття «Логопедичні технології».
2. Історія розвитку «Логопедії» як науки.
3. Зв'язок логопедії з іншими науками.
4. Професіограма вихователя групи дітей із тяжкими порушеннями мовлення дошкільного закладу.
5. Особливості проведення логопедичного обстеження дитини.
6. Етапи діагностичного обстеження.
7. Етапи корекції порушень звуковимови.
8. Етап постановки звуків при ФФНМ.
9. Етап автоматизації звука при ФФНМ.
10. Етап диференціації звуків при ФФНМ.
11. Введення звука у зв'язне мовлення.

12. Формування правильної артикуляції звука.
13. Розвиток фонематичного сприймання.
14. Робота з немовними звуками.
15. Аналіз і синтез звукового складу слова.
16. Технологія визначення послідовності звуків у слові.
17. Вікові норми розвитку мовлення дитини дошкільного віку.
18. Порівняльна характеристика розвитку нормального і порушеного мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку (3-4 роки).
19. Порівняльна характеристика розвитку нормального і порушеного мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку (4-5 роки).
20. Порівняльна характеристика розвитку нормального і порушеного мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку (5-6 років).
21. Порівняльна характеристика розвитку нормального і порушеного мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку (6-7 років).
22. Корекційна логопедична робота в дошкільному віці. Дислалія.
23. Особливості обстеження дітей із дизартричними порушеннями.
24. Особливості відновлювальної роботи з дітьми з дизартричними порушеннями.
25. Зміст та методика логопедичної роботи з дошкільниками із стертими формами дизартрії.
26. Засоби та інструменти логопедичних технологій.
27. Технології альтернативної комунікації в логопедії.
28. Основні форми ринолалії та їх корекція.
29. Логокорекційна робота з подолання ринолалії.
30. Класифікація алалії.
31. Логопедичне обстеження дітей із алалією. Диференціальна діагностика алалії та інших порушень психофізичного розвитку.
32. Організація логопедичної роботи з подолання алалії.
33. Особливості логопедичної роботи з подолання моторної алалії.
34. Особливості логопедичної роботи з подолання сенсорної алалії.
35. Класифікація афазій.

36. Класифікація афазії О.Р. Лурія.
37. Обстеження хворого на афазію.
38. Основи відновлювального навчання при афазії.
39. Логоритмічні технології.
40. Музикотерапевтичні технології в логопедії.
41. Особливості відновлювального навчання при різних формах афазії.
41. Особливості відновлення мовлення при акустико-гностичній сенсорній афазії.
42. Особливості відновлення мовлення при акустико-мнестичній афазії.
43. Особливості відновлення мовлення при семантичній афазії.
44. Особливості відновлення мовлення при аферентній моторній афазії.
45. Логопедичні технології з корекції порушень голосу у дітей.
46. Особливості відновлення мовлення при динамічній афазії.
47. Психолінгвістичні аспекти загального недорозвинення мовлення.
48. Рівні ЗНМ.
49. Диференціальна діагностика загального недорозвитку мовлення.
50. Диференціальна діагностика немовленнєвих дітей.
Методика корекційно-педагогічної роботи при ЗНМ.
51. Класифікація заїкання.
52. Психологічні особливості дітей із заїканням.
53. Клінічне і психологічне обстеження дітей із заїканням.
54. Сучасні методики та технології подолання заїкання.
55. Профілактика та превентивна корекція заїкання.
56. Логопедичні технології усунення заїкання.
57. Альтернативні фізіотерапевтичні методики подолання заїкання.
58. Класифікація мовленнєвих порушень у аутичних дітей за Д.І. Шульженко.
59. Характеристика методу піктограм.
60. Логопедичні та психокорекційні технології формування мовлення у аутичних дітей дошкільного віку.

Увага! Питання практичного характеру (з питання білету) носять індивідуальний характер. Студенту пропонується картка із практичним логотехнологічним завданням.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Артюх М. В. Логопедична допомога дітям з фонетико-фонематичними вадами мови. К. РНМК, 1992 (ч.1, ч.2).
2. Бейн Э. С., Бурлакова М. К., Визель Т. Г. Восстановление речи у больных с афазией. М., 1982.
3. Беккер К. П., Совак М. Логопедия. М. «Медицина», 1981.
4. Богуш А. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: Програма та методичні рекомендації. – К.: ІЗМН, 1997. – 112с.
5. Богуш А. Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика. – Запоріжжя: Просвіта, 2000. – 216с.
6. Винокур А. С. Подолання мовного недорозвинення у дітей молодшого шкільного віку. К., 1977.
7. Выготский Л.С. Мышление и речь // Собр. Соч.: В 6т. – М.: Педагогика, 1982. Т.2. – С-361.
8. Власова Т. А. (отв. ред.) Методы обследования нарушений речи у детей. Сб. научных трудов АПН СССР. М.1990.
9. Данилова Л. А. Методы коррекции речевого и психического развития у детей с церебральным параличом. М., 1987.
10. Дитина. Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку. – К.: Освіта, 1993. – 272с.
11. Ермакова И. И. Коррекция речи при ринолалии у детей и подростков, М.1984.
12. Конопляста С.Ю. Вроджені щілини піднебіння та їх вплив на психофізичний розвиток дитини // Педагогіка та методика спеціальні: Зб.наук.ст. НПУ імені М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001. – Вип. 1. – 193 с.
13. Корнев А.Н. Основы логопатологии детского возраста: клинические и психологические аспекты. – СПб.: Речь, 2006. – 380с.
14. Крутій К.Л. Можливості формування мовної особистості у дошкільному віці // Дошкільна освіта. – Запоріжжя, 2003. - №1. – С. 32-38.

15. Лалаева Р. И. Нарушение устной речи и система их коррекции у умственно отсталых школьников. Л.,1988.
16. Левина Р. Е. (ред). Основы теории и практики логопедии. М. «Просвещение», 1968.
17. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. – Вид. 5-те, - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2018. -856 с.
18. Лурия А.Р. Язык и сознание / Под ред. Е.Д. Хомской. – Ростов-на-Д.: Из-во «Феникс», 1998. – 416с.
19. Максаков А. И. Обследование речи старших дошкольников. В ж. “Дошкольное воспитание”, № 2,№3 1986.
20. Обухівська А.Г. Соціальна роль логопеда в системі навчання допомоги населенню // Педагогіка та методика спеціальні: Зб.наук.ст. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001. – Вип. 1. – С. 56-59.
21. Савченко М.А. Організація логопедичної роботи в молодших класах допоміжної школи. К., 1975.
22. Савченко М.А. методика виправлення вад вимови фонем у дітей. – 3-тє видання, доповнене. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 160с.
23. Сергєєва І.В. Логопедична допомога в системі освіти України // Педагогіка та методика спеціальні: Зб.наук.ст. НПУ імені М.П. Драгоманова. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 2-32, 38-152.
24. Соботович Е. Ф. Методичні рекомендації з розвитку мови в учнів молодших класів допоміжній школі. К. РУМК, 1989.
25. Соботович Є.Ф. Концепція стандарту спеціальної освіти дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку // Дефектологія. – 2002. №1. – С. 2-7.
26. Спирина Л. Ф. Особенности речевого развития учащихся с тяжелыми нарушениями речи. М., 1980.
27. Тарасун В.В. Концепція державного стандарту освіти учнів з порушенням мовленнєвого розвитку // Дефектологія. – 2000. - № 2. – С. 2-10.

28. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2004. – 348с.
29. Филичева Т. Б., Чевелева Н. А. Логопедическая работа в специальном детском саду. М. “Просвещение”, 1987.
30. Шеремет М.К. Сучасні підходи до подолання порушення звуковимови // Педагогіка та методика спеціальні: Зб. наук. ст. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001. – Вип. 1.
31. Шеремет М.К. Логопедична робота при різних формах дислалії. – К.:НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – 60с.
32. Шеремет М.К., Мартиненко І.В. Хрестоматія з логопедії. Навч. посібник. – К.:КНТ, 2006. – 360с.
33. Шульженко Д. І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: монографія / Шульженко Д. І.; М-во освіти і науки України; НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 385 с.
34. Юрова Р. А. “Методические рекомендации по устранению нарушений звукопроизношения у учащихся младших классов вспомогательной школы». К. РУМК, 1987.